

Українська мова

Цикл: Цикл 1-2

Кількість годин: 5.00

Галузі: Мовно-літературна

Назва змістової лінії або тема:

Взаємодіємо усно

Короткий опис:

Змістова лінія "Взаємодіємо усно" в програмі представлена системою проблемних блоків, кожний з яких заданий низкою проблемних питань і групою очікуваних результатів. Набір очікуваних результатів у блоках не повторюється, хоча окремі результати можуть повторюватися. Досягнення очікуваних результатів забезпечується конструюванням нового знання в ході пошуку відповідей на проблемні питання і здійсненням різних видів діяльності з опорою на нове знання.

Проблемне питання:

Перші два тижні навчання в 1-му класі важливий етап для створення в класній спільноті атмосфери прийняття, довіри, взаємозацікавленості, бажання слухати одне одного, тобто сприймати інформацію, яка походить від іншої людини. Предмет "Українська мова" має для цього невичерпний потенціал. Власне ім'я - слово, до якого дуже чутлива кожна людина. З'ясувати в кожній дитини, як вона любить, щоб до неї зверталися, і вибудувати на цьому правила взаємодії, - важливий крок в створенні такої атмосфери. Не менш важливим на цьому етапі є виявлення значення слова "ми", тому що будь-яка спільнота характеризується саме свідомим використанням цього слова. Проблемні питання перших двох тижнів:

1. Для чого людині ім'я? Чому імена в людей можуть бути однаковими, а люди завжди неповторні?
2. Коли доречно називатися "ми"?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Відповідь на питання вчителя в ході бесіди. Діалог в парі. Ігри на запам'ятовування імен. Обговорення малюнків. Створення розповіді за сюжетним малюнком. Створення розповіді про події з власного життя. Декламування улюблених віршів. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Участь у сюжетно-рольовій-грі. Обговорення сюжетно-рольової гри.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.1-1	з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції)	Спостереження
2 МОВ	сприймає монологічне висловлення	Спостереження

1-1.1-3	(казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою	
2 МОВ 1-1.7-2	уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	Спостереження
2 МОВ 1-1.8-1	розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого	Спостереження

Проблемне питання:

На третьому – шістнадцятому тижнях навчання в 1-му класі увага дітей спрямовується на довкілля: соціальне, природне і рукотворне. Щоб ініціювати спілкування з людьми, які оточують дитину, й вказувати на навколишні об'єкти й явища природи, які мають стати предметом обговорення під час спілкування, учням необхідно з'ясувати роль у мовленні таких слів, як «ти», «ви», «він», «вона», «воно», «вони» та навчитися доречно їх використовувати в своєму мовленні, щоб сприяти спілкуванню. На даному етапі важливим стає відкриття учнями словесних і несловесних засобів прояву ввічливого ставлення до іншої людини.

Проблемні питання третього-шістнадцятого тижнів:

1. Чому для звертання до інших існує два слова «ти» та «ви»? Коли допомагає слово «ти», а коли «ви»?
2. Чому деякі слова називають «ввічливими»? Як вони допомагають у спілкуванні?
3. Для чого потрібні слова «він», «вона», «воно», «вони»?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Відповідь на питання вчителя в ході бесіди. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Створення загадок. Обговорення малюнків. Створення розповіді за сюжетним малюнком. Створення розповіді про події з власного життя. Створення есе («крісло автора»). Вправління в скоромовках. Участь у сюжетно-рольовій-грі. Обговорення сюжетно-рольової гри.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.1-1	з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції)	Спостереження
2 МОВ 1-1.1-3	сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою	Спостереження
2 МОВ	ставить запитання до усного	Спостереження

1-1.3-2	повідомлення для отримання додаткової інформації	
2 МОВ 1-1.7-2	уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	Спостереження
2 МОВ 1-1.7-3	поповнює власний словниковий запас	Спостереження
2 МОВ 1-1.8-2	звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова	Спостереження

Проблемне питання:

На сімнадцятому – двадцятому тижнях навчання в 1-му класі увага учнів повертається до емоційного забарвлення спілкування, до усвідомлення того, що в ході спілкування люди можуть обмінюватися як правдивою, так і неправдивою інформацією. Дуже важливо допомогти учням навчитися обговорювати інформацію, яка їх зацікавила, з іншими, перевіряти, чи правдива вона. Проблемні питання сімнадцятого – двадцятого тижнів тижня:

1. Чому спілкування з одними людьми викликає радість, а з іншими – злість? Як розпізнати, що людина задоволена спілкуванням, чи, навпаки, роздратована?
2. Як заохотити інших вислухати тебе?
3. Як дізнатися, чи є почуте правдою?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Відповідь на питання вчителя в ході бесіди. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Обговорення малюнків. Створення розповіді за сюжетним малюнком. Створення розповіді про власні захоплення. Вправління в скоромовках. Участь у сюжетно-рольовій-грі. Обговорення сюжетно-рольової гри.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.1-1	з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції)	Спостереження
2 МОВ 1-1.1-3	сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою	Спостереження
2 МОВ 1-1.3-1	розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні	Спостереження
2 МОВ	обговорює з іншими інформацію,	Спостереження

1-1.3-3	яка зацікавила	
2 МОВ 1-1.5-1	висловлює думку, що подобається в почутому, а що – ні	Спостереження
2 МОВ 1-1.5-3	обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-4	розповідає про те, що його / її вразило, схвилювало; переповідає події із власного життя, правильно вимовляючи й наголошуючи загальноживані слова	Спостереження
2 МОВ 1-1.7-1	розпізнає емоції співрозмовника і пояснює власну реакцію на них	Спостереження
2 МОВ 1-1.8-1	розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого	Спостереження

Проблемне питання:

На двадцять першому – двадцять сьомому тижнях навчання в 1-му класі увага учнів повертається до прийомів уточнення усної інформації (перепитування, постановка запитань з метою уточнення інформації), а також узагальнення й перетворення її (добір ілюстрацій, використання піктограм, створення мапи думок до почутого тощо). Проблемні питання двадцять першого – двадцять сьомого тижнів:

1. Що робити, якщо в ході розмови, тобі не все зрозуміло, про що говорять?
2. Що може допомогти запам'ятати все почуте й потім переповісти іншим?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Відповідь на питання вчителя в ході бесіди. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Обговорення малюнків. Створення розповіді за сюжетним малюнком. Створення розповіді про події з власного життя. Вправління в скоромовках. Відтворення почутого на основі створених або дібраних ілюстрацій. Відтворення почутого на основі створеної мапи думок, піктограм. Участь у сюжетно-рольовій-грі. Обговорення сюжетно-рольової гри.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.1-1	з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції)	Спостереження
2 МОВ 1-1.1-2	перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації	Спостереження
2 МОВ	сприймає монологічне висловлення	Спостереження

1-1.1-3	(казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою	
2 МОВ 1-1.2-2	малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого	Спостереження
2 МОВ 1-1.3-2	ставить запитання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-1	підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення	Спостереження
2 МОВ 1-1.7-2	уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	Спостереження
2 МОВ 1-1.8-1	розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого	Спостереження

Проблемне питання:

На двадцять восьмому – тридцять третьому тижнях навчання в 1-му класі увага учнів повертається до прийомів виокремлення фактів (пошук відповідей на питання: хто? що? де? коли?) в почутому й перетворення на основі виділених фактів почутої інформації в іншу форму. Наприклад, створення ілюстрацій до прослуханої казки чи до реальної історії, переказ казки чи короткого оповідання. Проблемні питання двадцять восьмого – тридцять третього тижнів:

1. Як можна підтвердити, що подія, про яку говорять відбулася, тобто є фактом?
2. Які цікаві факти з життя тварин (рослин) ви знаєте? Чому вони цікаві?
3. Чи можливі неправдиві факти?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Відповідь на питання вчителя в ході бесіди. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Обговорення малюнків, фотографій. Створення розповіді за сюжетним малюнком. Відтворення подій за фотографіями. Створення розповіді про події з власного життя. Вправління в скоромовках. Участь у сюжетно-рольовій-грі. Обговорення сюжетно-рольової гри.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.1-1	з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції)	Спостереження
2 МОВ 1-1.1-3	сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до	Спостереження

	виконання завдань тощо) з конкретною метою	
2 МОВ 1-1.2-1	використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.2-2	малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого	Спостереження
2 МОВ 1-1.3-2	ставить запитання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.4-3	пояснює на основі власного досвіду, чому якась інформація зацікавила	Спостереження
2 МОВ 1-1.5-3	обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-1	підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення	Спостереження

Проблемне питання:

На першому – четвертому тижнях навчання в 2-му класі учні продовжують роботу з виокремлення фактів з почутої інформації, розпочату на попередньому етапі навчання, і відкривають нові форми узагальнення, перетворення й збереження цих фактів. Це схеми, таблиці, діаграми тощо. Ймовірно, що для учнів робота з таблицями й схемами не є принципово новою, але на даному етапі навчання має відбутися усвідомлення, для чого потрібні схеми й таблиці, яку цінність вони мають для збереження й перетворення інформації. Також учні продовжують вдосконалюватися в умінні наводити аргументи до власної точки зору.

Проблемні питання першого – четвертого тижнів навчання:

1. Як ясно та лаконічно зберегти почуту інформацію?
2. Чому презентацію групової роботи важливо супроводжувати плакатами зі схемами чи таблицями? ?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Загальнокласна дискусія. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Декламування улюблених віршів. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Створення схем, таблиць на основі почутого. Створення розповіді про події з власного життя. Ігри з розвитку творчого мислення («Знайди нове призначення», «Що трапиться, якщо...»).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.1-2	перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.2-1	використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації	Спостереження

2 МОВ 1-1.2-3	передає інформацію в таблицях, схемах із допомогою вчителя / вчительки	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-1	підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-4	розповідає про те, що його / її вразило, схвилювало; переповідає події із власного життя, правильно вимовляючи й наголошуючи загальноживані слова	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-5	підтримує аргументами власні думки або спростовує їх	Спостереження
2 МОВ 1-1.8-2	звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова	Спостереження

Проблемне питання:

Нап'ятому – дванадцятому тижнях навчання в 2-му класі увага учнів спрямовується на усвідомлення ролі ключових (опорних) слів при сприйнятті інформації, а також на те, як сприйняття залежить від способу подання інформації. Зайві жести, занадто швидкий або повільний темп можуть заважати розумінню почутого, привести до втрати інтересу до співрозмовника. Мовленнєвий досвід учнів дозволяє на даному етапі навчання виокремлювати характерні риси мовлення того чи іншого мовця й робити висновки, що саме завадило слухачеві зрозуміти почуте. Також важливим на цьому етапі є виявлення учнями того, що обговорення якоїсь важливої теми з різними співрозмовниками збагачує розуміння шляхів подолання труднощів. Проблемні питання п'ятого – дванадцятого тижнів навчання:

1. Чому, коли мовець про щось повідомляє, він деякі слова-назви повторює в повідомленні не один раз? Коли повтор слів є необхідним для розуміння повідомлення, а коли це надлишок?
2. Що є спільного між усним мовленням та виконанням танцю?

Опис діяльності:

Слухання розповіді учителя або однокласників. Загальнокласна дискусія. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Створення схем, таблиць на основі почутого. Створення розповіді про події з власного життя. Створення тексту-опису (наприклад, загадок). Вправлення в скоромовках.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.2-1	використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.2-3	передає інформацію в таблицях, схемах із допомогою вчителя /	Спостереження

	вчительки	
2 МОВ 1-1.3-3	обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила	Спостереження
2 МОВ 1-1.4-1	розпізнає ключові слова і фрази в усному висловлюванні	Спостереження
2 МОВ 1-1.5-4	пояснює, як сприйняття тексту залежить від способу його презентації (логічний наголос, темп, міміка, жест) і враховує це у своєму мовленні	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-3	пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-5	підтримує аргументами власні думки або спростовує їх	Спостереження

Проблемне питання:

На тринадцятому – шістнадцятому тижнях навчання в 2-му класі увага учнів спрямовується на спостереження за діалогом, в якому висловлюються різні погляди на предмет обговорення. Учні вже неодноразово опинилися в таких ситуаціях на різних уроках, коли обговорювалася якась проблемна ситуація. Як правило, вони щиро підтримували якусь з точок зору, наводячи власні аргументи, або підтримували найбільш авторитетного учасника дискусії. На даному етапі навчання важливо створити такі умови, щоб учні навчилися знаходити аргументи на захист кожної з точок зору. Така робота напряду пов'язана з умінням дивитися на річ по-різному. Проблемні питання тринадцятого – шістнадцятого тижнів навчання:

1. Чим суперечка наодинці відрізняється від суперечки на очах інших осіб? Чому для суперечки важливі спостерігачі?
2. Чи можуть у суперечці правими бути обидва учасника?

Опис діяльності:

Загальнокласна дискусія. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Дебати. Обговорення малюнків, фотографій. Відтворення подій за фотографіями. Ігри з розвитку творчого мислення (наприклад, «Аргументи й контраргументи»).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.4-1	розпізнає ключові слова і фрази в усному висловлюванні	Спостереження
2 МОВ 1-1.5-2	обґрунтовує свої вподобання	Спостереження
2 МОВ 1-1.5-4	пояснює, як сприйняття тексту залежить від способу його презентації (логічний наголос, темп, міміка, жест) і враховує це у своєму	Спостереження

	мовленні	
2 МОВ 1-1.6-2	спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-3	пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-5	підтримує аргументами власні думки або спростовує їх	Спостереження
2 МОВ 1-1.7-1	розпізнає емоції співрозмовника і пояснює власну реакцію на них	Спостереження

Проблемне питання:

У другому півріччі 2-го класу продовжується робота з ключовими (опорними) словами у висловленні, особлива увага приділяється пошуку образних висловів, які є ключовими. Також йдеться про вправлення учнів у виділенні голосом ключових слів і фраз у власному мовленні. Для цього учитель і учні розробляють спеціальні критерії з оцінки мовлення, й далі учні користуються ними для вдосконалення власного мовлення. Крім аналізу інформації (виділення ключових (опорних) слів, правдивість інформації, виділення фактів), на цьому етапі навчання приділяється увага й перетворенню інформації та презентації її; прийомам заохочення інших до обговорення тієї інформації, що зацікавила, пошуку аргументів для підкріплення власної точки зору в ході дискусії. Проблемні питання даного етапу навчання:

1. Як стати цікавим співрозмовником?
2. Чому слухати в спілкуванні не менш важливо, ніж говорити?
3. Як навчитися чути самого себе?

Опис діяльності:

Загальнокласна дискусія. Діалог в парі. Дискусія в малій групі. Сприймання на слух коротких віршів, загадок тощо. Відтворення почутого на основі створених або дібраних ілюстрацій. Відтворення почутого на основі створеної мапи думок, піктограм. Слухання аудіозапису власної презентації. Слухання аудіозапису власного інтерв'ю.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 1-1.2-1	використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.3-1	розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні	Спостереження
2 МОВ 1-1.4-2	виділяє голосом ключові слова і фрази у власному усному висловлюванні	Спостереження

2 МОВ 1-1.5-2	обґрунтовує свої вподобання	Спостереження
2 МОВ 1-1.5-3	обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-1	підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення	Спостереження
2 МОВ 1-1.6-5	підтримує аргументами власні думки або спростовує їх	Спостереження
2 МОВ 1-1.7-4	вирізняє в художніх текстах (казках, оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити	Спостереження

Назва змістової лінії або тема:

Читаємо

Короткий опис:

У дошкільному віці діти отримала деякий досвід з читання, і в кожній дитини він неповторний. На етапі першого циклу початкової школи важливо допомогти учням усвідомити свій читацький досвід (що подобається, що - ні; чого вміє дитина, а чого хоче навчитися), а також розширити його за рахунок відкриття нових джерел інформації, способів її аналізу та перетворення. Змістова лінія "Читаємо" в програмі представлена паралельними напрямками роботи: 1) удосконалення у володінні українською мовою; 2) робота з формування дії читання (механізм смислового читання); 3) робота з художньою формою (художнє слово, композиція твору тощо); 4) творчість (створення образу мовними засобами). Програма будується як система проблемних блоків. Набір очікуваних результатів у блоках не повторюється, хоча окремі результати можуть повторюватися. Досягнення очікуваних результатів забезпечується конструюванням нового знання в ході пошуку відповідей на проблемні питання і здійсненням різних видів діяльності з опорою на нове знання.

Проблемне питання:

Перші вісім тижнів навчання в 1-му класі (добукварний період) є важливим для налаштування учнів на читання як приємну і, одночасно, корисну справу. Читання – це один із можливих варіантів перетворення ігрової діяльності дошкільників, у якій вони і вчилися, і отримували задоволення. Для того, щоб читання поступово взяло на себе ці функції, учням з перших тижнів пропонується: 1) розгортати пошукову діяльність, опрацьовуючи прослуханий (або прочитаний) текст, досліджувати його мовні особливості; 2) ділитися власними емоціями стосовно прослуханого (прочитаного) тексту; 3) створювати образ (пантоміма, малюнок, ліплення тощо) на основі прослуханого (прочитаного) тексту; 4) запам'ятовувати окремі слова, фрази, уривки, цілі невеликі твори, які сподобалися; 5) спостерігати, як читають інші (учитель, запрошені старшокласники, більш умілі однокласники). Завдання для розгортання пошукової діяльності на основі прослуханих (прочитаних) текстів узгоджуються зі змістом змістової лінії «Досліджуємо мовлення». Наприклад, «Позмагайся з однокласниками, хто з вас більше назве

згаданих у вірші предметів» (вірш Гр. Фальковича «Все, що з вечора наснилося») або «Розкажи, що робили черепашенята, поки їх шукали батьки. Які слова-назви знадобилися тобі для розповіді? (вірш О.Луцевської «Черепашенята»). На добуквеному етапі для дітей, які не вміють читати, відбувається формування механізму читання на складових та звукових моделях слів, але ті діти, які вміють читати, можуть намагатися читати й тексти, які є художніми, науково-популярними чи текстами буденного життя (листи, записки, рецепти тощо). Проблемні питання перших восьми тижнів:

1. Для чого люди читають?
2. Чим читання відрізняється від співу або танцю?
3. Чому деякі вірші та казки хочеться запам'ятати, а деякі - ні?
4. Як обрати цікаву книжку для читання?
5. Що означає «вміти читати»?
6. Чому за даною складовою або звуковою схемою можна прочитати декілька різних слів? Чому за даною схемою речення можна прочитати декілька речень?

Опис діяльності:

Слухання віршів, коротких казок або оповідань. Обговорення прослуханого тексту. Відповіді на запитання до прослуханого тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Створення пантоміми. Гра-драматизація. Малювання або ліплення. Ігри з римою. Ігри зі звуконаслідуванням. Декламування улюблених віршів. Читання слів з опорою на звукові та складові схеми. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ. Відгадування ребусів.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.2-9	досліджує особливості казки, вірша, оповідання, загадки, скоромовки, забавлянки тощо	Спостереження
2 МОВ 2-2.3-1	розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту	Спостереження
МОВ 2-2.4-1	пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо)	Спостереження
2 МОВ 2-2.5-1	обирає тексти (книжки) для читання, може пояснити власний вибір	Спостереження
2 МОВ 2-2.6-1	малює або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо)	Спостереження

Проблемне питання:

На дев'ятому – шістнадцятому тижнях навчання в 1-му класі (букварний період, початок) в доповнення до зазначених на попередньому етапі завдань дітям пропонуються для читання окремі слова з вивченими буквами, групи слів, елементарні тексти для читання, але ті діти, які вміють читати, можуть намагатися читати й тексти, які є художніми, науково-

популярними чи текстами буденного життя (листи, записки, рецепти тощо). Слід ураховувати, що в учнів механізм читання може бути сформований на різних рівнях: 1) дитина тільки зараз починає читати в межах вивчених букв; 2) дитина опанувала всі букви, але читає тільки вголос, повільно, невиразно; 3) дитина опанувала всі букви, читає виразно, у необхідному для розуміння темпі, але тільки вголос; 4) дитина читає виразно, у необхідному для розуміння темпі, вголос і мовчки. Усі рівні вимагають вдосконалення і підтримки з боку учителя. Особливим змістом наповнюється парна та групова робота, коли більш просунутий учень/учениця в дії читання стає «вчителем» для менш просунутих. Проблемні питання дев'ятого - шістнадцятого тижнів:

1. Для чого потрібні букви?
2. Чим буквені записи зручніші для читання за малюнкові записи або складові чи звукові схеми?
3. Що слід зробити, щоб прочитати слово, записане буквами?
4. Чому під час читання речення так важливо звертати увагу на розділові знаки?
5. Що означає «вправно читати»? Для чого це потрібно?

Опис діяльності:

Читання вголос слів з вивченими буквами, груп слів, елементарних текстів. Слухання віршів, коротких казок або оповідань. Обговорення прослуханого або прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прослуханого або прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Створення пантоміми. Гра-драматизація. Малювання або ліплення. Ігри з римою. Ігри зі звуконаслідуванням. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Декламування улюблених творів. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ. Відгадування ребусів. Читання деформованих записів слів (з пропущеними буквами). Читання в парі (хорове виконання).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-9	досліджує особливості казки, вірша, оповідання, загадки, скоромовки, забавлянки тощо	Спостереження
МОВ 2-2.4-1	пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо)	Спостереження
2 МОВ 2-2.5-3	описує обкладинки книжок, які подобаються	Спостереження
2 МОВ 2-2.6-1	малює або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (напр., персонажів	Спостереження

казок тощо)

Проблемне питання:

На сімнадцятому – двадцять четвертому тижнях навчання в 1-му класі (букварний період, продовження), коли кількість вивчених букв зростає і тексти стають більшими за обсягом, важливо допомогти дітям навчитися розповідати про прочитане, відповідати на питання до тексту. Також поступово розширюється дитячий досвід знайомства з різними книжками (збірки казок та віршів, фотоальбоми, енциклопедії, словники тощо), діти дізнаються, з яких елементів складається книжка, і яку інформацію вони несуть. Проблемні питання сімнадцятого – двадцять четвертого тижнів:

1. Чому, коли відповідаєш на питання, наприклад, до вірша, часто хочеться перечитати вірш?
2. Чому важливо обговорювати з іншими те, що прочитали?
3. Чому, коли розповідаєш про прочитане, не всі з тобою погоджуються і часто стверджують, що все було по-іншому?
4. Що є спільного між усіма різноманітними книжками?

Опис діяльності:

Читання вголос слів з вивченими буквами, груп слів, елементарних текстів. Слухання віршів, коротких казок або оповідань. Обговорення прослуханого або прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прослуханого або прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Створення пантоміми. Гра-драматизація. Малювання або ліплення. Ігри з римою. Ігри зі звуконаслідуванням. Декламування улюблених віршів. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ. Відгадування ребусів. Читання деформованих записів слів (з пропущеними буквами). Читання в парі (хорове виконання).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження
2 МОВ 2-2.1-4	розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-9	досліджує особливості казки, вірша, оповідання, загадки, скоромовки, забавлянки тощо	Спостереження
2 МОВ 2-2.5-2	пояснює, з яких елементів складається книжка і яку інформацію вони передають	Спостереження
2 МОВ 2-2.6-1	малює або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює	Спостереження

аплікації, ліпять (напр., персонажів казок тощо)

Проблемне питання:

На двадцять п'ятому – тридцять третьому тижнях навчання в 1-му класі (післябукварний період), коли всі учні вже опанували українську абетку й оволоділи механізмом дії читання (хоча, можливо, й на різних рівнях), учитель допомагає дітям удосконалити дію читання, тобто допомагає учням навчитися читати з задоволенням, а саме: швидко й добре розуміючи прочитане. З цією метою розширюється орієнтування учнів у змісті тексту, передбаченого для читання, увага тепер приділяється вже не лише ілюстраціям, а й заголовку тексту. Крім цього учні вчать ставити питання до змісту, як на етапі прогнозування (про що можна дізнатися з тексту з даним заголовком), так і після читання для уточнення свого розуміння. Знаходження в тексті нових слів і тлумачення їх на основі контексту є ще одним завданням даного етапу навчання. Велика увага також приділяється заохоченню учнів до творчого читання, пов'язаного з фантазуванням на основі прочитаного («Уяви собі, що...»). Проблемні питання двадцять п'ятого – тридцять третього тижнів:

1. Чому не всі школярі люблять читати? Коли від читання отримують задоволення?
2. Чи існують книжки без назв? Чим важливий заголовок для оповідання або вірша?
3. Як вдається деяким письменникам написано по декілька книжок про одного персонажа (наприклад, про Гаррі Поттера письменниця створила 7 книжок)?

Опис діяльності:

Виразне читання коротких текстів вголос. Добір заголовку тексту з декількох запропонованих. Слухання віршів, коротких казок або оповідань. Обговорення прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Створення пантоміми. Гра-драматизація. Малювання або ліплення. Ігри з римою. Ігри зі звуконаслідуванням. Декламування улюблених віршів. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ. Відгадування ребусів.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.1-1	прогнозує орієнтовний зміст тексту за заголовком та ілюстраціями	Спостереження
2 МОВ 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження
2 МОВ 2-2.1-5	знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту	Спостереження

2 МОВ 2-2.6-1	малює або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо)	Спостереження
2 МОВ 2-2.7-1	фантазує на основі прочитаного: придумує іншу кінцівку літературного твору, змінює місце подій, додає нових персонажів	Спостереження

Проблемне питання:

На першому – четвертому тижнях навчання в 2-му класі увага учнів повертається до структури тексту-розповіді, до зв'язків між окремими повідомленнями. Різноманітність текстів - художні тексти, науково-популярні, тексти зі щоденного життя – дозволяє розглянути структуру тексту-розповіді не лише на художніх текстах (казка, оповідання), але й на науково-популярних, і виявити наявність графічних елементів у таких текстах, зв'язки між ними. У роботі з художніми текстами у зв'язку з обговоренням структури тексту-розповіді на перший план виходить виявлення послідовності подій. Учні продовжують роботу з прогнозування змісту тексту за заголовком, з тлумачення нових слів з опорою на контекст.

Проблемні питання першого – четвертого тижнів:

1. Що таке текст?
2. Чому для тексту-розповіді так важлива послідовність подій?
3. Чому не про всі події, які мали би відбутися, розказується в казці або оповіданні?
4. Чому в текстах енциклопедій або в журналах часто використовуються схеми, таблиці, графіки замість словесних повідомлень?

Опис діяльності:

Читання казок, оповідань, історій про події з життя однокласників, науково-популярних текстів вголос (або мовчки, за бажанням). Добір заголовку тексту. Слухання виразного читання. Обговорення прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Декламування улюблених віршів. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.1-1	прогнозує орієнтовний зміст тексту за заголовком та ілюстраціями	Спостереження
2 МОВ 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження
2 МОВ 2-2.1-3	ставить запитання за змістом тексту для уточнення свого розуміння	Спостереження

2 МОВ 2-2.1-4	розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного	Спостереження
2 МОВ 2-2.1-5	знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-1	визначає послідовність подій у художньому тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-6	пояснює зв'язок між окремими повідомленнями в тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-7	визначає графічні елементи тексту, досліджує зв'язок між ними	Спостереження

Проблемне питання:

На п'ятому – восьмому тижнях навчання в 2-му класі продовжується робота з текстами, насиченими ілюстраціями, графіками, схемами, що дозволяє учням виявити роль різноманітних графічних елементів у тексті, навчитися розрізняти головну й другорядну інформацію, добирати потрібну інформацію з таблиць, графіків, схем у науково-популярних текстах, з одного боку, а, з іншого боку, передавати дібрану інформацію графічно.

Проблемні питання п'ятого – восьмого тижнів навчання:

1. Чи можна нехтувати графічними елементами під час читання тексту, якщо вони є на сторінці? Як таблиці, схеми, графіки допомагають зрозуміти текст?
2. Чому часто інструкції для користування побутовими приладами чи до пошуку місцезнаходження чогось пропонуються у вигляді схем?
3. Коли доречно дібрану інформацію передавати графічно?

Опис діяльності:

Читання коротких художніх, науково-популярних текстів, текстів з щоденного життя вголос (або мовчки, за бажанням). Добір потрібної інформації з тексту (вибіркове читання). Заповнення таблиць, створення схем на основі прочитаного. Слухання виразного читання. Обговорення прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Декламування улюблених віршів. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження
2 МОВ 2-2.1-6	добирає потрібну інформацію із графічного тексту (таблиці, графіки, схеми)	Спостереження

2 МОВ 2-2.2-1	визначає послідовність подій у художньому тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-5	розрізняє головне і другорядне в тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-6	пояснює зв'язок між окремими повідомленнями в тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.4-3	пояснює роль ілюстрацій, таблиць, графіків, схем для глибшого розуміння змісту тексту	Спостереження
2 МОВ 2-2.5-4	добирає тексти на запропоновану тему	Спостереження
2 МОВ 2-2.6-2	представляє інформацію графічно (схеми, таблиці, діаграми)	Спостереження

Проблемне питання:

На дев'ятому – шістнадцятому тижнях навчання в 2-му класі робота з художніми текстами збагачується обговоренням зв'язків змісту художнього тексту з власним життям дитини, увага приділяється виявленню улюблених персонажів та їхніх вчинків, оцінці впливу прочитаного на власне життя. Увага учнів привертається до структури тексту-опису. Учні вже накопичили достатній читацький досвід, щоб розрізняти тему та головну думку тексту. Проблемні питання дев'ятого – шістнадцятого тижнів навчання:

1. Чому одні оповідання є цікавими, а інші – ні? Чому інколи здається, що те, про що розказано в оповіданні, мов би відбувається з тобою?
2. Для чого письменник описує об'єкти, тварин, людей, а не обмежується просто називанням, про що або про кого йдеться в оповіданні? Для чого люди створюють тексти-описи? Чим текст-опис відрізняється від тексту-розповіді?
3. Що таке тема тексту? Що таке головна думка тексту?

Опис діяльності:

Читання коротких художніх, науково-популярних текстів, текстів з щоденного життя вголос (або мовчки, за бажанням). Добір потрібної інформації з тексту (вибіркове читання). Слухання виразного читання. Обговорення прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Декламування улюблених віршів. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження
2 МОВ	розповідає про вчинки улюблених	Спостереження

2-2.2-2	персонажів	
2 МОВ 2-2.2-4	пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-5	розрізняє головне і другорядне в тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-8	визначає тему і головну думку в тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.4-2	пояснює зв'язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом та раніше прочитаними текстами	Спостереження
2 МОВ 2-2.4-4	висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях	Спостереження
2 МОВ 2-2.5-1	обирає тексти (книжки) для читання, може пояснити власний вибір	Спостереження

Проблемне питання:

На сімнадцятому - двадцять четвертому тижнях навчання в 2-му класі в обговорення прочитаних художніх творів додається словесне моделювання власної поведінки в схожих ситуаціях, добір відповідних творів мистецтва, співзвучних з текстом. Така діяльність дозволяє учням усвідомити більш тісний зв'язок між художньою літературою і життям, а також між різними видами мистецтва. Проблемні питання сімнадцятого – дванадцять четвертого тижнів навчання:

1. Що я зміню у власній поведінці після читання цього оповідання? Що має змінитися в моєму довкіллі, якщо я буду поводити себе по-іншому?
2. Як читання допомагає людині змінюватися?

Опис діяльності:

Читання коротких художніх, науково-популярних текстів, текстів з щоденного життя вголос (або мовчки, за бажанням). Добір потрібної інформації з тексту (вибіркове читання). Слухання виразного читання. Обговорення прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Декламування улюблених віршів. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження
2 МОВ	добирає потрібну інформацію із	Спостереження

2-2.1-6	графічного тексту (таблиці, графіки, схеми)	
2 MOV 2-2.2-3	словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів	Спостереження
2 MOV 2-2.2-8	визначає тему і головну думку в тексті	Спостереження
2 MOV 2-2.3-1	розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту	Спостереження
2 MOV 2-2.3-2	зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції із власним емоційно-чуттєвим досвідом	Спостереження
2 MOV 2-2.6-3	добирає відповідні твори мистецтва, співзвучні з текстом	Спостереження
2 MOV 2-2.7-2	читає за ролями фрагменти літературного твору	Спостереження

Проблемне питання:

На двадцять п'ятому – тридцять третьому тижнях навчання в 2-му класі учні вдосконалюють уміння читати з розумінням тексти різного спрямування, обговорювати їх, перевіряти їхню достовірність у разі потреби, добирати необхідну інформацію і перетворювати її, пов'язувати прочитане з власним життям, ділитися враженнями. Учитель, враховуючи особливості своїх учнів на основі власного моніторингу, додатково спрямовує роботу учнів на ті результати навчання, які представлені в них на невисоких рівнях. Проблемні питання двадцять п'ятого – тридцять третього тижнів навчання:

1. Що таке «уміти читати»? Чим це уміння відрізняється від уміння плавати або грати в футбол?
2. Чи можна в усьому довіряти текстам? У яких текстах вигадка допустима, а в яких – ні? Як перевірити правдивість прочитаної інформації?

Опис діяльності:

Читання коротких художніх, науково-популярних текстів, текстів з щоденного життя вголос (або мовчки, за бажанням). Добір потрібної інформації з тексту (вибіркове читання). Слухання виразного читання. Обговорення прочитаного тексту. Відповіді на запитання до прочитаного тексту. Вибір тексту (книжки) для читання серед запропонованих. Декламування улюблених віршів. Запам'ятовування віршів, загадок, скоромовок, лічилок, прислів'їв тощо, які сподобалися. Пошук у тексті зразків відповідних мовних явищ.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 MOV 2-2.1-2	читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші, народні і літературні казки, оповідання, графічні та інформаційні тексти) залежно від мети читання	Спостереження

2 МОВ 2-2.1-6	добирає потрібну інформацію із графічного тексту (таблиці, графіки, схеми)	Спостереження
2 МОВ 2-2.2-8	визначає тему і головну думку в тексті	Спостереження
2 МОВ 2-2.3-2	зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції із власним емоційно-чуттєвим досвідом	Спостереження
2 МОВ 2-2.4-2	пояснює зв'язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом та раніше прочитаними текстами	Спостереження
2 МОВ 2-2.4-4	висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях	Спостереження
2 МОВ 2-2.4-5	обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості прочитаної інформації	Спостереження
2 МОВ 2-2.6-2	представляє інформацію графічно (схеми, таблиці, діаграми)	Спостереження

Назва змістової лінії або тема:

Взаємодіємо письмово

Короткий опис:

Змістова лінія "Взаємодіємо письмово" в програмі представлена паралельними напрямками роботи: 1) робота з усвідомлення комунікативної функції писемного мовлення (адресованість та завершеність; засоби передачі інформації в просторі та часі); 2) робота з формування дії письма (механізм письма: орієнтування, виконання, контроль та оцінка). Програма будується як система проблемних блоків, у кожному з яких представлені проблемні питання до обох напрямів роботи. Набір очікуваних результатів у блоках не повторюється, хоча окремі результати можуть повторюватися. Досягнення очікуваних результатів забезпечується конструюванням нового знання в ході пошуку відповідей на проблемні питання і здійсненням різних видів діяльності з опорою на нове знання.

Проблемне питання:

Перші вісім тижнів навчання в 1-му класі (добукварний період) дозволяють учням поступово налаштуватися на опанування дії письма. Ураховуючи, що письмо – це складна дія, яка вимагає від дитини і розвинутої дрібної моторики руки, і розвинутого окоміру, і координації різних дій – приговорювання й письма, і здійснення поточного контролю, - опанування цієї дії учнями слід розгортати поступово, з опорою на наявний досвід письма. Для того, щоб учні позитивно ставилися до навчання дії письма, що, як уже відзначено, є нелегкий для них процес, на початковому етапі необхідно: 1) спиратися на досвід малюнквого письма, який є в усіх учнів; 2) ініціювати обмін елементарними писемними повідомленнями; 3) спонукати дітей до вибору шрифту, його розміру, кольору для оформлення на письмі повідомлення; 4) забезпечувати умови для розвитку дрібної

моторики руки в різний спосіб (ліплення, в'язання гачком, різання та клеєння дрібних деталей тощо); 5) забезпечувати умови для розвитку окоміру в різний спосіб); 6) ініціювати здійснювати дію самоконтролю та самооцінки щодо власного письма); 7) ознайомити з образами та назвами букв української абетки (друкований шрифт). На добукварному етапі відбувається формування механізму письма на складових та звукових схемах слів, де діти вчать визначати кількість складів у слові, наголошений склад, звуки в кожному складі. Ці вміння будуть далі покладені в основу орієнтування під час запису слова буквами. У добукварний період також важливо познайомити учнів з усіма буквами української абетки, навчити їх впізнавати, називати так, яку назву ця буква має в алфавіті. Діти, які вміють писати деякі слова, можуть писати ці слова у своїх коротких повідомленнях. Також діти використовують, за потреби, цифрові пристрої (наприклад, обмін смс). Проблемні питання перших восьми тижнів:

1. Для чого люди вигадали листівки?
2. Чим обмін записками відрізняється від розмови?
3. Чому люди інколи використовують секретне письмо (шифр)?
4. Що допоможе іншим людям дізнатися, що малюнок намальований саме тобою?
5. Що означає «вміти писати»?
6. Чому за даною складовою або звуковою схемою можна записати декілька різних слів? Чому за даною схемою речення можна записати декілька речень?

Опис діяльності:

Створення елементарних письмових повідомлень (лист, записка, оформлення малюнка (підпис назви, прізвища) тощо). Піктограми. Створення елементарних письмових повідомлень за допомогою цифрових пристроїв (наприклад, смс). Вправи на розвиток дрібної моторики руки. Вправи на розвиток окоміру. Відтворення графічних знаків. Ігри на запам'ятовування букв (образ, назва). Взаємоперевірка виконання роботи в парі (на основі заданого зразку). Побудова складової та звукової схеми слова. Побудова схеми речення.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 3-3.1-1	обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка)	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-2	обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.2-1	створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (питання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо)	Спостереження
2 МОВ	використовує доречно поширені	Спостереження

3-3.2-2

графічні зображення смайлів

Проблемне питання:

На дев'ятому – двадцять четвертому тижнях навчання в 1-му класі (букварний період) у доповнення до зазначених на попередньому етапі завдань дітям пропонуються для запису під диктування окремі слова або речення з вивченими буквами. Слід ураховувати, що в учнів механізм дії письма може бути сформований на різних рівнях: 1) дитина тільки зараз починає записувати слова та речення в межах вивчених букв; 2) дитина пише будь-які слова, спираючись на слух (звукове письмо); 3) дитина пише будь-які слова, спираючись на зорову пам'ять. Важливо виявити, як саме діє дитина і допомагати їй вдосконалюватися. Для того, щоб запис слів або речень під диктування не був для дітей занадто формалізованим і нецікавим видом роботи, важливо його доповнювати попередньою пошуковою роботою з вибору слів за якоюсь ознакою, побудовою речення з окремих слів. Особливим змістом наповнюється парна робота, коли більш просунуті учні в дії письма стають «вчителями» для менш просунутих. Саме в парній роботі діти усвідомлюють цінність здійснення дії контролю. Дія контролю тепер спрямовується на буквенний запис слів та речень. На цьому етапі діти отримують відомості про написання великої букви в іменах людей, кличках тварин і деяких географічних назвах (назви міст, річок). Також учні знайомляться з правилами оформлення висловлення на письмі (велика буква на початку речення, крапка, знак оклику, знак запитання в кінці речення, правила переносу слів, окреме написання слів-помічників і слів-назв). Результат запису слова або речення стає предметом доброзичливого обговорення вчителя й учнів. На цьому етапі навчання письмові повідомлення, які учні створюють за власним бажанням, вимагають від учителя обережного ставлення: учитель завжди має підтримати дитину в її бажанні щось записати за власною ініціативою, тобто похвалити дитину за намагання, а не за результат. Проблемні питання дев'ятого – двадцять четвертого тижнів:

1. Для чого потрібні букви?
2. Чим буквені записи зручніші для запису повідомлень за малюнкові записи або складові чи звукові схеми?
3. Що слід зробити, щоб записати слово буквами?
4. Що слід зробити, щоб записати речення буквами?
5. Чому під час запису речення так важливо розставити розділові знаки?
6. Що означає «вправно писати»? Для чого це потрібно?
7. Чому в чужій роботі помилки знаходяться легше, ніж у власній?

Опис діяльності:

Створення елементарних письмових повідомлень (лист, записка, оформлення малюнка (підпис назви, прізвища) тощо). Піктограми. Створення елементарних письмових повідомлень за допомогою цифрових пристроїв (наприклад, смс). Вправи на розвиток дрібної моторики руки. Вправи на розвиток окоміру. Відтворення графічних знаків. Взаємоперевірка виконання роботи в парі (на основі заданого зразку). Побудова складової та звукової схеми слова. Побудова схеми речення. Запис слів та речень під диктування (слова, в яких вимова відповідає написанню).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 3-3.1-1	обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка)	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-2	обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-4	записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються	Спостереження
2 МОВ 3-3.2-1	створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (питання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.2-2	використовує доречно поширені графічні зображення смайлів	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-2	перевіряє, чи є в написаному тексті помилки на вивчені правила, виправляє їх	Спостереження

Проблемне питання:
 На двадцять п'ятому – тридцять третьому тижнях навчання в 1-му класі (післябукварний період), коли всі учні вже опанували рукописні букви й оволоділи механізмом дії письма: уміють здійснювати орієнтування в слові або реченні, яке мають записати (виділяють у слові склади, знаходять наголошений склад, виділяють звуки в кожному складі; виділяють кількість слів у реченні), учитель допомагає дітям удосконалити дію письма. Це вдосконалення полягає не лише в збільшенні обсягу письма під диктування, а й у появі спеціальної роботи з орфографічними зразками: так зване «списування» речень, тобто відтворення орфографічного зразку на основі зорової пам'яті. Важливо зазначити, що йдеться саме про задіяність зорової пам'яті в збереженні орфографічного зразку цілісного речення, а не про копіювання слів по буквах чи складах. При цьому, щоб уникнути копіювання на етапі підготовки до відтворення орфографічного зразку, учні працюють з деформованим текстом з метою його відновлення. Проблемні питання двадцять п'ятого – тридцять третього тижнів:

1. Чому не всі школярі люблять писати?
2. Що означає «вправно писати»?
3. Як читання може допомогти вправно писати?

Опис діяльності:
 Створення елементарних письмових повідомлень (лист, записка, оформлення малюнка (підпис назви, прізвища) тощо). Піктограми.
 Створення елементарних письмових повідомлень за допомогою

цифрових пристроїв (наприклад, смс). Взаємоперевірка виконання роботи в парі (на основі заданого зразку). Запис слів та речень під диктування (слова, в яких вимова відповідає написанню). Відтворення орфографічного зразку («списування»).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 3-3.1-1	обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка)	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-2	обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-4	записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються	Спостереження
2 МОВ 3-3.2-1	створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (питання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.2-2	використовує доречно поширені графічні зображення смайлів	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-1	відновлює деформований текст	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-2	перевіряє, чи є в написаному тексті помилки на вивчені правила, виправляє їх	Спостереження

Проблемне питання:

На першому – шістнадцятому тижнях навчання в 2-му класі учні продовжують використовувати письмо як засіб спілкування між співрозмовниками, розділеними в просторі та часі. Ускладнюються письмові повідомлення, які створюють учні (текст-розповідь, текст-опис), дія контролю під час створення таких текстів розповсюджується не лише на правильність оформлення речень на письмі та правильність написання відомих слів. Тепер діти вже можуть контролювати й структуру тексту-розповіді(частини тексту: зачин, головна частина, кінцівка). Важливо привчати учнів у разі утруднень у написанні слів, ставити знак питання в проблемному місці й звертатися по допомогу до інших. Також увага учнів повертається до використання орфографічного словника як джерела правильного написання слова, до правил оформлення діалогу на письмі.

Проблемні питання першого – шістнадцятого тижнів:

1. Що може допомогти впевнитися в правильному написанні слова?
2. Як запам'ятати слово з орфографічного словника?
3. Як побудувати текст-розповідь?

4. Як побудувати текст-опис?

Опис діяльності:

Запис елементарних письмових повідомлень (лист, записка, оголошення, подяка). Піктограми. Створення елементарних письмових повідомлень за допомогою цифрових пристроїв (наприклад, смс). Взаємоперевірка виконання роботи в парі (на основі заданого зразку). Запис слів та речень під диктування (слова, в яких вимова відповідає написанню). Відтворення орфографічного зразку («списування»). Створення тексту-розповіді. Створення тексту-опису.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 3-3.1-2	обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-3	створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-4	записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються	Спостереження
2 МОВ 3-3.2-1	створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (питання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-1	відновлює деформований текст	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-2	перевіряє, чи є в написаному тексті помилки на вивчені правила, виправляє їх	Спостереження

Проблемне питання:

У другому півріччі 2-го класу вдосконалення писемного мовлення забезпечується опануванням умінь з редагування тексту. В опануванні цих умінь у першому циклі навчання в початковій школі учні проходять шлях від редагування чужого тексту за допомогою вчителя, редагування чужого тексту в групі або парі з однокласниками (без участі вчителя) до редагування власного тексту за допомогою учителя. Така послідовність дозволяє учням поступово навчитися критично ставитися до власного тексту, не боятися припущених у ньому помилок на етапі його генерування, звертатися по допомогу до інших з метою вдосконалення власного тексту. Учитель, урахувавши особливості своїх учнів на основі власного моніторингу, додатково спрямовує роботу учнів на ті результати навчання, які представлені в них на невисоких рівнях. Проблемні питання

сімнадцятого – тридцять третього тижнів навчання:

1. Чому створені одними однокласниками тексти викликають питання та зауваження в інших однокласників-читачів?
2. Кому пропонувати прочитати власний текст, щоб його покращити?
3. Як ставитися до питань та зауважень однокласників-читачів щодо власного тексту?

Опис діяльності:

Запис елементарних письмових повідомлень (лист, записка, оголошення, подяка). Піктограми. Створення елементарних письмових повідомлень за допомогою цифрових пристроїв (наприклад, смс). Взаємоперевірка виконання роботи в парі (на основі заданого зразку). Запис слів та речень під диктування (слова, в яких вимова відповідає написанню). Відтворення орфографічного зразку («списування»). Створення тексту-розповіді. Створення тексту-опису. Редагування чужого тексту з допомогою учителя. Редагування чужого тексту в парі. Редагування власного тексту з допомогою учителя.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 3-3.1-3	створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами	Спостереження
2 МОВ 3-3.1-4	записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються	Спостереження
2 МОВ 3-3.2-1	створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (питання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо)	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-1	відновлює деформований текст	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-2	перевіряє, чи є в написаному тексті помилки на вивчені правила, виправляє їх	Спостереження
2 МОВ 3-3.3-3	удосконалює з допомогою вчителя / вчительки власний текст (лексика, будова речення, форми слова)	Спостереження

Назва змістової лінії або тема:

Досліджуємо медіа

Короткий опис:

Змістова лінія "Досліджуємо медіа" в програмі представлена 4 проблемними блоками, кожний з яких умовно відповідає періоду в одне навчальне півріччя. У

кожному з блоків запропоновані проблемні питання та набір очікуваних результатів. Досягнення очікуваних результатів забезпечується конструюванням нового знання в ході пошуку відповідей на проблемні питання і здійсненням різних видів діяльності з опорою на нове знання.

Проблемне питання:

У першому півріччі 1-го класу важливо забезпечити наступність із дошкільним дитячим досвідом у роботі з текстами культури, а саме медіатекстами. Сучасне життя дошкільника, як правило, насичене переглядом мультфільмів, грою в різні ігри на цифрових пристроях, читанням книжок-іграшок, коміксів, переглядом світлин, а також, часто, і створенням світлин за допомогою смартфона. Діти дошкільного віку люблять виготовляти власноруч листівки. Ураховуючи цей досвід, з одного боку, і, розуміючи, що дії читання та письма для багатьох дітей на початковому етапі шкільного навчання є не просто новими, а й занадто складними, робота з переліченими вище видами медіапродуктів дасть змогу учням проявити власну ініціативність та самостійність:

висловлювати власні думки та почуття від переглянутих мультфільмів або світлин, коміксів тощо, а також виготовляти листівки із поздоровленням або запрошенням. Це цікаві й посильні для першокласників на цьому етапі навчання завдання. У цей період навчання немає ніякої потреби вводити термінологію та давати якісь визначення (що таке медіа, що таке медіатекст, аудіо- чи відеопродукція тощо) або знайомити учнів з будь-якою класифікацією медіатекстів. Важливіше за все виявити дитячі інтереси щодо медіатекстів (хто чим цікавиться), дитячу обізнаність у сфері медіапродукції (які мультфільми та фільми дивилися, які книжки слухали, у які комп'ютерні ігри грали тощо). Обговорення світлин, мультфільмів, сюжетних малюнків або картин на даному етапі обмежується обміном враженнями (подобається/не подобається, про що нагадало, які почуття викликало тощо).

Проблемні питання першого півріччя:

1. Якби у вас був вибір – прочитати книжку, подивитися мультфільм або пограти в комп'ютерну гру, – і усюди ті самі герої, щоб обрали ви? Чому?
2. Чому люди люблять фотографувати?
3. Для чого люди проводять виставки світлин?
4. Для чого зберігати в музеях картини?
5. Про що можна дізнатися з дитячого журналу?

Опис діяльності:

Перегляд і обговорення світлин. Перегляд і обговорення мультфільму. Перегляд і обговорення сюжетних малюнків або картини. Створення візуального простого медіапродукту (листівка з вітанням або листівка з запрошенням тощо).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 4-1.5-5	висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів (світлин, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо)	Спостереження
2 МОВ	створює прості візуальні	Спостереження

4-1.6-7

медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя / вчительки, зважає на мету й аудиторію

Проблемне питання:

У другому півріччі 1-го класу продовжується робота з перегляду й обговорення медіатекстів (світлини, мультфільми, сюжетні малюнки й картини, дитячі журнали, комікси тощо), розпочата на попередньому етапі навчання. Але тепер обговорення ускладнюється тим, що увага учнів обов'язково спрямовується на виявлення адресату й мети створення медіатексту. Адресат мається на увазі в самому широкому розумінні: дорослі чи діти; школярі чи дошкільнята ; ті, які цікавляться спортом, чи ті, які цікавляться музикою, тощо. Мета створення медіатексту теж обговорюється дуже в широких межах: розважити, привернути увагу, навчити тощо. Предметом обговорення стає і реклама (етикетки на продуктах харчування, рекламні листівки, відеореклама, аудіореклама тощо). Учням тепер пропонується створювати не лише прості візуальні медіа продукти (світлини, листівки, колажі, рекламні листівки, афіша), а й аудіальні: наприклад, презентувати роботу групи, робити оголошення зі сцени тощо. Проблемні питання другого півріччя:

1. Чому існують мультфільми для дорослих і мультфільми для дітей? Чим вони відрізняються?
2. Як відрізнити книжку для дітей від книжки для дорослих? Чому в книжках для дітей багато малюнків?
3. Чим відрізняються журнали для малят від журналів для школярів?
4. Чому в описі деяких ігор вказано, що це гра для дітей, а деяких, що це гра для дівчаток або гра для хлопчиків?

Опис діяльності:

Перегляд і обговорення світлин. Перегляд і обговорення мультфільму. Перегляд і обговорення сюжетних малюнків або картини. Перегляд й обговорення реклами. Створення візуального простого медіапродукту (вітальна листівка , листівка- запрошення, рекламна листівка, фотоколаж , афіша). Створення аудіального простого медіапродукту (презентація роботи групи, оголошення зі сцени тощо).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 4-1.4-6	визначає, кому і для чого призначений медіатекст	Спостереження
2 МОВ 4-1.5-5	висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів (світлини, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо)	Спостереження
2 МОВ 4-1.5-6	висловлює власні думки і почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси, дитячі	Спостереження

	журнали, реклама тощо)	
2 МОВ 4-1.6-6	створює прості аудіальні медіапродукти (презентує роботу групи, робить оголошення зі сцени, повідомляє новини через гучномовець тощо) з допомогою вчителя / вчительки, зважає на мету й аудиторію	Спостереження
2 МОВ 4-1.6-7	створює прості візуальні медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя / вчительки, зважає на мету й аудиторію	Спостереження

Проблемне питання:

У першому півріччі 2-го класу в роботі з медіатекстами (світлина, мультфільми, сюжетні малюнки й картини, дитячі журнали, комікси, рекламні листівки або відео чи аудіореклама тощо) увага учнів спрямовується на елементи форми (колір, музика, анімація у мультфільмах, музика в рекламі) і їх значення для сприйняття основних ідей.

Розпочинається робота з виявлення теми та головної думки медіатексту. В обговоренні реклами увага приділяється її впливу на поведінку людини.

Вплив може бути небажаним, і треба вміти від нього захиститися. Прийоми такого захисту учитель поступово напрацьовує з дітьми. На цьому етапі учням пропонується удосконалюватися в створенні простих візуальних медіапродукти (світлина, листівки, колажі, рекламні листівки, афіша) та аудіальних (презентувати роботу групи, робити оголошення зі сцени тощо).

Проблемні питання першого півріччя:

1. Чому кольоровий мультфільм цікавіший для глядача за чорно-білий?
2. Що зміниться, якщо в мультфільмі або рекламному ролику відключити музику, залишивши лише голоси персонажів?
3. Чому деякі мультфільми хочеться дивитися ще і ще раз, хоча події уже добре відомі?
4. Чому рекламні тексти часто віршовані?

Опис діяльності:

Перегляд і обговорення світлин. Перегляд і обговорення мультфільму. Перегляд і обговорення сюжетних малюнків або картини. Перегляд й обговорення реклами. Створення візуального простого медіапродукту (вітальна листівка, листівка- запрошення, рекламна листівка, фотоколаж, афіша). Створення аудіального простого медіапродукту (презентація роботи групи, оголошення зі сцени тощо).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 4-1.4-5	спостерігає за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті	Спостереження
2 МОВ	визначає тему і головну думку	Спостереження

4-1.4-7	простих візуальних медіатекстів	
2 МОВ 4-1.5-5	висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів (світлини, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо)	Спостереження
2 МОВ 4-1.5-6	висловлює власні думки і почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси, дитячі журнали, реклама тощо)	Спостереження
2 МОВ 4-1.6-6	створює прості аудіальні медіапродукти (презентує роботу групи, робить оголошення зі сцени, повідомляє новини через гучномовець тощо) з допомогою вчителя / вчительки, зважає на мету й аудиторію	Спостереження
2 МОВ 4-1.6-7	створює прості візуальні медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя / вчительки, зважає на мету й аудиторію	Спостереження

Проблемне питання:

У другому півріччі 2-го класу в роботі з медіатекстами (світлини, мультфільми, сюжетні малюнки й картини, дитячі журнали, комікси, рекламні листівки, відео або аудіореклама тощо) учні, отримавши достатній досвід спільного перегляду й обговорення медіатекстів, за допомоги вчителя обговорюють зміст і форму медіатекстів, виявляючи адресата й мету створення медіатексту, тему й основну думку, які емоції викликав медіатекст, що саме викликало ці емоції (колір, музика тощо), на яку поведінкову реакцію глядача/читача/слухача розрахований тощо.

Продовжується робота з удосконалення вмінь створювати прості візуальні медіапродукти (світлини, листівки, колажі, рекламні листівки, афіша) та аудіальних (презентувати роботу групи, робити оголошення зі сцени тощо). Проблемні питання другого півріччя:

1. Як поширюються в суспільстві мультфільми, реклама, журнали?
2. Чи можна стверджувати, що усі мультфільми, уся реклама, усі журнали корисні для людей? Чому інколи краще відмовитися від перегляду якогось мультфільму чи читання якогось журналу?

Опис діяльності:

Перегляд і обговорення світлин. Перегляд і обговорення мультфільму. Перегляд і обговорення сюжетних малюнків або картини. Перегляд й обговорення реклами. Створення візуального простого медіапродукту (вітальна листівка, листівка- запрошення, рекламна листівка, фотоколаж, афіша). Створення аудіального простого медіапродукту (презентація роботи групи, оголошення зі сцени тощо).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 4-1.4-4	обговорює зміст і форму простого медіатексту (світлина, фотоколаж, листівка, мультфільм), виявляє (з допомогою вчителя / вчительки) очевидні ідеї у простих медіатекстах	Спостереження
2 МОВ 4-1.5-5	висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів (світлина, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо)	Спостереження
2 МОВ 4-1.5-6	висловлює власні думки і почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси, дитячі журнали, реклама тощо)	Спостереження
2 МОВ 4-1.6-6	створює прості аудіальні медіапродукти (презентує роботу групи, робить оголошення зі сцени, повідомляє новини через гучномовець тощо) з допомогою вчителя / вчительки, зважає на мету й аудиторію	Спостереження
2 МОВ 4-1.6-7	створює прості візуальні медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя / вчительки, зважає на мету й аудиторію	Спостереження

Назва змістової лінії або тема:

Досліджуємо мовлення

Короткий опис:

Змістова лінія "Досліджуємо мовлення" в програмі представлена паралельними напрямками роботи: 1) аналіз мовних явищ; 2) робота з усвідомлення особливостей власного мовлення; 3) робота з усвідомлення особливостей мови художнього твору. Програма будується як система проблемних блоків, у кожному з яких представлені проблемні питання до усіх напрямів роботи. Набір очікуваних результатів у блоках не повторюється, хоча окремі результати можуть повторюватися. Досягнення очікуваних результатів забезпечується конструюванням нового знання в ході пошуку відповідей на проблемні питання і здійсненням різних видів діяльності з опорою на нове знання.

Проблемне питання:

На першому - восьмому тижнях навчання в 1-му класі створюються умови для заохочення учнів до дослідження мовних явищ, особливостей власного мовлення та особливостей мови художніх творів. У дошкільному віці діти багато цікавляться мовленням інших людей та намагаються копіювати. Також вони сміливо творять нові слова, узагальнюючи мовні процеси, що

часто призводить до творення ненормованих форм. Така дитяча мовна творчість часто викликає нарікання з боку дорослих (наприклад, «так не говорять», «що ти вигадав/вигадала» тощо), а це призводить до втрати дітьми інтересу до мовних явищ. Для того, щоб учні позитивно ставилися до дослідження мовлення, на початковому етапі необхідно: 1) спиратися на ігрову діяльність дітей як форму залучення до дослідження мовлення; 2) забезпечувати умови для толерантного ставлення до мовлення іншої людини, якщо людина має вади мовлення; 3) ініціювати спостереження за мовленням персонажів мультфільмів з наступним обговоренням; 4) спонукати дітей до порівняння власного мовлення з розвиненим мовленням інших (учителя, акторів, дикторів тощо) і вдосконалення власного мовлення; 5) створити умови для здійснювання дій самоконтролю та самооцінки щодо власного мовлення. На даному етапі увага учнів спрямовується на виокремлення слова з потоку мовлення та на здійснення звукового аналізу цього слова. Дослідження звукового складу слова пов'язане з виявленням того, що таке склад слова, чим голосні звуки відрізняються від приголосних, чим дзвінкі приголосні звуки відрізняються від глухих; чим тверді приголосні звуки відрізняються від м'яких; у чому особливість подовжених приголосних звуків. Важливо сприяти дитячій дослідницькій діяльності, яка має включати висування гіпотези та експеримент зі словом або спостереження за мовленням. Схеми слова (номінативна, складова, звукова) використовуються як засоби зовнішнього контролю щодо власних дій з виокремлення слова з потоку мовлення або звукового аналізу. У разі потреби графічні схеми можуть бути замінені, наприклад, деталями конструктора Lego. Проблемні питання перших восьми тижнів:

1. Які дії можна здійснити зі словом?
2. Що називають слова?
3. Для чого потрібні в мові слова, які нічого не називають?
4. Які в слові є зручні для вимови частини?
5. Що відбудеться зі словом, якщо всі склади в слові вимовляти з однаковою силою?
6. Які звуки трапляються в слові?
7. Чому кількість складів визначається за кількістю голосних звуків?
8. Як звуки у віршах або казках можуть підказати, про кого йдеться у творі, якщо сама істота не названа?

Опис діяльності:

Ігри зі словами («Назви одним словом», «Знайди зайве слово», «Знайди пару», «Яке слово утворилося, якщо...» тощо). Перетворення групи слів у речення. Поширення речення. Мовленнєвий експеримент (наприклад, речення без слів-помічників; зсув наголосу в слові). Визначення складів у слові. Визначення наголосу в слові. Звуковий аналіз слова. Побудова складової та звукової схеми слова. Побудова схеми речення. Звуконаслідування.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 5-4.1-1	аналізує звуковий склад слова (кількість складів, наголошений та ненаголошені склади, голосні та	Спостереження

	приголосні звуки)	
2 МОВ 5-4.1-2	порівнює власне мовлення з мовленням інших (швидкість, вимова звуків і наголошування слів)	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-7	утворює відповідні граматичні форми слів для поширення або ускладнення речення	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-1	творює нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, міняє послідовність складів, замінює або об'єднує частини слова)	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-3	знаходить у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа	Спостереження

Проблемне питання:

На дев'ятому – тридцять третьому тижнях навчання в 1-му класі в доповнення до зазначених на попередньому етапі завдань дітям пропонується робота з виявлення закономірностей в позначенні звуків буквами на письмі. Важливо цю роботу розгортати саме як дослідницьку, тобто давати змогу дітям висувати гіпотези й експериментально перевіряти їх. Стосовно української графіки важливо дослідити з учнями, чому букв на позначення голосних звуків більше, ніж самих голосних звуків; чому букв на позначення приголосних звуків менше, ніж самих приголосних звуків. Йдеться про виявлення способів позначення на письмі твердості – м'якості приголосних звуків (наступна буква голосного звука або знак м'якшення в залежності від місця в слові), а також особливості позначення приголосного звука [й].

Проблемні питання дев'ятого – тридцять третього тижнів:

1. Для чого потрібні букви?
2. Чому два звуки, парні за твердістю-м'якістю, можна позначити однією буквою? Що допоможе дізнатися, який звук позначає буква?
3. Які приголосні звуки називають пом'якшеними?
4. Чи завжди букви приголосних позначають приголосні звуки?

Опис діяльності:

Ігри зі словами («Назви одним словом», «Знайди зайве слово», «Знайди пару», «Яке слово утворилося, якщо...» тощо). Утворення форми слова за зразком. Утворення нових слів за зразком. Мовленнєвий експеримент (наприклад, позначення звука буквою, яка не дозволяє відтворити звучання слова). Визначення складів у слові. Визначення наголосу в слові. Звуковий аналіз слова. Побудова складової та звукової схеми слова. Побудова схеми речення. Звуконаслідування. Вправлення в скоромовках. Створення загадок. Віршування з опорою на задані рими. Запис власного мовлення з використанням цифрових пристроїв. Спостереження за мовленням персонажів під час перегляду

мультфільму або читання художнього твору. Спостереження за мовою художнього твору (рима, ритм).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 5-4.1-2	порівнює власне мовлення з мовленням інших (швидкість, вимова звуків і наголошування слів)	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-3	обирає букви на позначення звуків на письмі, враховуючи правила позначення твердості – м'якості приголосних звуків, звука [й] в різних позиціях слова, подовжених приголосних звуків	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-5	знаходить у художніх текстах виражальні засоби мови і пояснює їхню роль	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-1	творює нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, міняє послідовність складів, замінює або об'єднує частини слова)	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-2	творює власні художні тексти малих жанрів (загадки, лічилки, мирилки тощо) на основі відомих	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-3	знаходить у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа	Спостереження

Проблемне питання:

У першому півріччі другого класу учні досліджують мету створення і будову словника (на прикладі орфографічного словника) і відкривають для себе словник як джерело інформації (у даному разі, як джерело правильного написання слова). Також увага учнів спрямовується на дослідження тексту і виявлення ознак різних видів тексту (текст-повідомлення, текст-опис). Учні вчать встановлювати зв'язки між реченнями в тексті, щоб забезпечувати його зв'язність. На цьому етапі продовжується робота з творення як нових слів на основі експериментування з даними словами, так і власних художніх творів малих форм. Пропонується подальше спостереження за мовленням персонажів художніх творів (мультфільми, вистави, казки, оповідання) з метою виявлення характерних рис їхнього мовлення (швидкість, улюблені слова, улюблені інтонації тощо).

Проблемні питання першого півріччя 2 класу:

1. Для чого люди вигадали словники?
2. Як швидко знайти потрібне слово в орфографічному словнику?
3. Що таке текст? З яких частин складається текст-розповідь?

4. Для чого люди створюють тексти-описи? Чим текст-опис відрізняється від тексту-розповіді?

Опис діяльності:

Ігри зі словами («Назви одним словом», «Знайди зайве слово», «Знайди пару», «Яке слово утворилося, якщо...» тощо). Утворення форми слова за зразком. Утворення нових слів за зразком. Мовленнєвий експеримент (наприклад, переставляння частин тексту). Створення загадок. Віршування з опорою на задані рими. Запис власного мовлення з використанням цифрових пристроїв. Спостереження за мовленням персонажів під час перегляду мультфільму або читання художнього твору. Спостереження за мовою художнього твору (рима, ритм).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 5-4.1-5	знаходить у художніх текстах виражальні засоби мови і пояснює їхню роль	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-6	знаходить у тексті речення різних видів (питальні, розповідні, спонукальні; окличні й неокличні) і доводить доцільність їх використання для досягнення мети спілкування)	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-8	знаходить слова в орфографічному словнику, щоб перевірити написане	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-9	розрізняє різні види текстів (розповідь, опис) і пояснює їх призначення	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-1	творює нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, міняє послідовність складів, замінює або об'єднує частини слова)	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-2	творює власні художні тексти малих жанрів (загадки, лічилки, мирилки тощо) на основі відомих	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-3	знаходить у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа	Спостереження

Проблемне питання:

У другому півріччі 2-го класу увага учнів привертається до того, що слова можуть утворюватися одне від одного, тобто що є споріднені слова. Учні і раніше вже мали досвід словотворення, але тепер їм пропонується дослідити словотворчі зв'язки. Така робота дозволить учням сконструювати знання про основу та закінчення, корінь слова. У ході

дослідницької роботи для учнів відкривається різниця між формами слова та спорідненими словами. На цьому етапі створюються умови для розширення роботи з лексичним значенням слова: учні відкривають, що є слова однозначні й багатозначні, у слова може бути пряме та переносне значення; є синоніми й антоніми. Також учні отримують досвід відрізняти багатозначні слова від омонімів. Проблемні питання другого півріччя другого класу:

1. Чи можуть бути серед слів родичі? Що таке споріднені слова? Як визначити корінь слова?
2. Що таке лексичне значення слова? Чи існують слова без лексичного значення? Скільки лексичних значень може бути у слова?
3. Чи існують серед слів близнюки?
4. Чому коли говорять про антоніми, то говорять про пари слів?
5. Чому, коли говорять про синоніми, то говорять про ряди слів?

Опис діяльності:

Ігри зі словами («Назви одним словом», «Знайди зайве слово», «Знайди пару», «Яке слово утворилося, якщо...» тощо). Утворення споріднених слів. Мовленнєвий експеримент (наприклад, переставляння частин слова). Створення загадок. Віршування з опорою на задані рими. Запис власного мовлення з використанням цифрових пристроїв. Спостереження за мовленням персонажів під час перегляду мультфільму або читання художнього твору. Спостереження за мовою художнього твору (рима, ритм). Добір синонімів. Тлумачення лексичного значення слова.

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 5-4.1-4	знаходить у висловленні і пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів, споріднених слів	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-5	знаходить у художніх текстах виражальні засоби мови і пояснює їхню роль	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-7	утворює відповідні граматичні форми слів для поширення або ускладнення речення	Спостереження
2 МОВ 5-4.1-9	розрізняє різні види текстів (розповідь, опис) і пояснює їх призначення	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-1	творює нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, міняє послідовність складів, замінює або об'єднує частини слова)	Спостереження
2 МОВ 5-4.2-2	творює власні художні тексти малих жанрів (загадки, лічилки, мирилки тощо) на основі відомих	Спостереження
2 МОВ	знаходить у мовленні персонажа	Спостереження

	5-4.2-3	слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа	
<p>Назва змістової лінії або тема: Театралізуємо</p> <p>Короткий опис: Сценічна творчість, як і читання, – це один із можливих варіантів перетворення ігрової діяльності дошкільників, у якій вони одночасно вчилися і отримували задоволення. У дошкільному віці діти отримала деякий досвід з ігор-драматизацій і як актори, і як глядачі. На етапі першого циклу початкової школи важливо допомогти учням усвідомити свій акторський та глядацький досвід (що подобається, що - ні; що вдається, а чого хочеться навчитися), а також розширити його завдяки залученню дітей до сценічної творчості (ігри-драматизації з наступним обговоренням, підготовка театральних вистав). Змістова лінія "Театралізуємо" реалізується через сценічну творчість учнів, яка розвиває здатність дитини до імпровізації і спрямована на: 1) удосконалення у володінні українською мовою; 2) усвідомлення різних комунікативних стратегій (словесні й несловесні засоби спілкування); 3) творчість (створення образу засобами експресії). Змістова лінія "Театралізуємо" в програмі представлена 4 проблемними блоками, кожний з яких умовно відповідає періоду в одне навчальне півріччя. У кожному з блоків запропоновані проблемні питання та набір очікуваних результатів. Досягнення очікуваних результатів забезпечується конструюванням нового знання в ході пошуку відповідей на проблемні питання і здійсненням різних видів діяльності з опорою на нове знання.</p>			
<p>Проблемне питання: У першому півріччі 1-го класу важливо забезпечити наступність із дошкільням, а саме з сюжетно-рольовою грою, підтримати здатність до імпровізації, заохотити до сценічної творчості. Для того, щоб сценічна творчість поступово захопила учнів, їм з перших тижнів пропонується: 1) імпровізувати з репліками в ході сюжетно-рольової гри, щоб розвивати сюжет; 2) створювати образ (наприклад, пантоміма, гра-драматизація) на основі прослуханого (прочитаного) тексту; 3) ділитися власними враженнями від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі; 4) спостерігати, як інші виконують ту саму роль. Обговорення сюжетно-рольових ігор або ігор-драматизацій, пантомім на даному етапі спрямовується на обмін позитивними враженнями (що сподобалось, про що нагадало, які почуття викликало тощо).</p> <p>Проблемні питання першого півріччя:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У які ігри цікаво грати тільки за умови, що є глядачі? 2. Ким цікавіше бути в грі: виконавцем чи глядачем? 			
<p>Опис діяльності: Створення пантоміми. Імпровізація з репліками в грі-драматизації. Обговорення драматизації з позиції глядача.</p>			
	Код	Очікувані результати навчання	Інструмент

		оцінювання
2 МОВ 6-2.7-3	імпровізує з інтонацією, тембром та силою голосу, відтворюючи репліки персонажів казок, віршів, народних пісень тощо	Спостереження
2 МОВ 6-1.6-7	обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі	Спостереження

Проблемне питання:

У другому півріччі 1-го класу продовжується робота зі створення, перегляду й обговорення пантомім, ігор-драматизацій, розпочата на попередньому етапі навчання. Але тепер з'являється сюжетно-рольова гра «в театр», яка вимагає вже підготовки до вистави (пошук театрального реквізиту, створення афіші, виготовлення квитків або запрошень, репетиції). Така робота розгортається у вигляді проектної діяльності окремої групи учнів. Кожна група після перегляду вистав інших груп ділиться своїми враженнями в малюнках, листах подяки. Проблемні питання другого півріччя:

1. Чим театральна вистава відрізняється від гри?
2. Як підготувати виставу?

Опис діяльності: Створення пантоміми. Імпровізація з репліками в гри-драматизації. Обговорення драматизації з позиції глядача. Пошук (створення) театрального реквізиту. Створення афіші. Виготовлення квитків або запрошень. Письмовий відгук на виставу (малюнки, лист подяки).		
Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 6-2.7-3	імпровізує з інтонацією, тембром та силою голосу, відтворюючи репліки персонажів казок, віршів, народних пісень тощо	Спостереження
2 МОВ 6-3.1-5	передає своє враження від побаченого в малюнках, у листах подяки	Спостереження
2 МОВ 6-3.1-6	створює в групі афішу, реквізит, костюми, маски, декорації	Спостереження
2 МОВ 6-1.6-7	обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі	Спостереження

Проблемне питання:

У першому півріччі 2-го класу увага учнів спрямовується на те, що вистава – це спільна творча діяльність, у якій задіяно багато учасників (актори,

режисер, художники, костюмери, декоратори тощо). Це дозволяє розширити коло учасників проекту зі створення вистави. Діти вчаться самоорганізовуватися, оцінювати ідеї, визначати ресурси й намагатися найбільш потужну ідею втілювати в життя. Розширення театрального досвіду дітей дозволяє їм порівнювати ті вистави, які бачили, або які створювали в своїй групі. Проблемні питання першого півріччя 2-го класу:

1. Хто автор театральної вистави?
2. Як краще організувати роботу в групі з підготовки вистави?

Опис діяльності:

Створення пантоміми. Імпровізація з репліками в грі-драматизації. Обговорення драматизації з позиції глядача. Пошук (створення) театрального реквізиту. Створення афіші. Виготовляння квитків або запрошень. Письмовий відгук на виставу (малюнки, лист подяки).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 6-2.7-3	імпровізує з інтонацією, тембром та силою голосу, відтворюючи репліки персонажів казок, віршів, народних пісень тощо	Спостереження
2 МОВ 6-3.1-5	передає своє враження від побаченого в малюнках, у листах подяки	Спостереження
2 МОВ 6-3.1-6	створює в групі афішу, реквізит, костюми, маски, декорації	Спостереження
2 МОВ 6-1.6-7	обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі	Спостереження
2 МОВ 6-1.6-8	ділиться театральним досвідом та описує власні почуття, використовуючи доречно тематичну групу слів «театр»	Спостереження

Проблемне питання:

У другому півріччі 2-го класу учням уже пропонується створити власну п'єсу на основі відомої казки (наприклад, казка на новий лад) і підготувати її для показу першокласникам. У створенні п'єси задіяні учні всього класу, кожна група розробляє власні варіанти, які обговорюються і доробляються до спільного сценарію. Акторські проби на виконання ролі вимагають від учнів ділитися своїми почуттями від виконання ролі вже не з позиції глядача, як це було раніше, а з позиції актора. Проблемні питання другого півріччя 2-го класу:

1. Як написати п'єсу?
2. Як обрати виконавців на ролі?

Опис діяльності:

Створення пантоміми. Імпровізація з репліками в грі-драматизації. Обговорення драматизації з позиції глядача. Пошук (створення)

театрального реквізиту. Створення афіші. Виготовлення квитків або запрошень. Письмовий відгук на виставу (малюнки, лист подяки). Спільне створення п'єси (казка на новий лад).

Код	Очікувані результати навчання	Інструмент оцінювання
2 МОВ 6-2.3-3	використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо	Спостереження
2 МОВ 6-3.1-6	створює в групі афішу, реквізит, костюми, маски, декорації	Спостереження
2 МОВ 6-1.6-8	ділиться театральним досвідом та описує власні почуття, використовуючи доречно тематичну групу слів «театр»	Спостереження
2 МОВ 6-4.2-4	описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ	Спостереження